

Методика формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників

Леоненко А.В.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Анотації:

Мета: розробити методику формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників. **Матеріал:** опрацьовано понад 100 літературних джерел. **Результат:** визначено основні підходи до розуміння поняття «готовність» у професійній підготовці майбутнього фахівця. Доведено необхідність удосконалення фахової підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до професійної діяльності. Визначено педагогічні умови реалізації методики формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників. У процесі реалізації ціннісного етапу важливим є оволодіння студентами такими вміннями: удосконалення особистісних якостей шляхом участі в позааудиторній діяльності, активізації науково-дослідної та самостійної роботи. **Висновки:** доведено, що ефективність запропонованої методики визначається як результат теоретичної та практичної підготовки майбутнього фахівця до патріотично-виховної діяльності зі старшокласниками.

Леоненко А. В. Методика формирования готовности будущего учителя физической культуры к патриотическому воспитанию старшекласников. Цель: разработать методику формирования готовности будущего учителя физической культуры к патриотическому воспитанию старшекласников. **Материал:** обработано более 100 литературных источников. **Результат:** определены основные подходы к пониманию понятия «готовность» в профессиональной подготовке будущего специалиста. Доказана необходимость усовершенствования профессиональной подготовки будущего учителя физической культуры. Определены педагогические условия реализации методики формирования готовности будущего учителя физической культуры к патриотическому воспитанию старшекласников. В процессе реализации ценностного этапа важным является овладение студентами такими умениями: совершенствование личностных качеств путем участия во внеаудиторной деятельности, активизации научно-исследовательской и самостоятельной работы. **Выводы:** доказано, что эффективность методики определяется как результат теоретической и практической подготовки будущего учителя к патриотической воспитательной деятельности со старшекласниками.

Leonenko A.V. Methods of formation readiness of the future teachers to the patriotic education of high school students. Purpose: develop method of training of the future teachers of physical culture to the patriotic education of high school students. **Material:** processed more than 100 literary sources. **Results:** defines the main approaches to understanding the concept of «readiness» in the training of future specialists. Develop the necessity of improving the professional training of future teachers of physical culture to the profession. Pedagogical conditions of implementation methodology training of the future teachers of physical culture to the patriotic education of high school students. During the implementation phase values important to mastering these skills: improving personal skills through participation in extracurricular activities, intensify research and independent work. **Conclusion:** it is proved that the effectiveness of the proposed technique is defined as the result of theoretical and practical training of future specialists to patriotic and educational activities with high school students.

Ключові слова:

методика, готовність, формування, підготовка, патріотичне виховання.

методика, готовность, формирование, подготовка, патриотическое воспитание.

methods, readiness, development, education, patriotic education.

Вступ.

Нині актуальним є питання підготовки майбутніх вчителя фізичної культури у вищому навчальному закладі до патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах. Така спрямованість професійної підготовки передбачає надання студентам відповідних знань, формування умінь і навичок, що забезпечують готовність майбутніх вчителів фізичної культури до реалізації ідей патріотичного виховання на засадах національного спортивного руху в країні.

Дослідження процесу готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності у російській педагогіці досліджували І. В. Албутова, 2008 [1]; В. О. Болотов, 2001; В. С. Володіна, 2007; М. С. Кашафутдінов, 2001; О. І. Міщенко, 1992; В. А. Сластьонін, 1976 та ін., в українській – С. В. Алексєєва, 2007; В. А. Волкова, 2010; І. В. Гавриш, 2006 [4]; М. Т. Данилко, 2000; С. І. Кара, 2012; М. В. Карченкова, 2006; О.П. Крайнюк, 2011 [5]; В.І. Мирошніченко, 2011 [7]; А.А. Мищенко, 2011 [8]; М. Я. Романишин, 2009; І. Ткачівська, 2009; М.В. Шелудішева, 2009 [9]; О.М. Онопрієнко, 2014 [14], а також іноземні фахівці [10-13, 15-19]. Разом з тим, рішення проблем формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників висвітлено не у повній мірі. Тому існує необхідність більш

досконалого вивчення поставленої проблеми.

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Мета: розробити та обґрунтувати методику формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

Завдання: проаналізувати методологічні, організаційні та навчально-виховні особливості процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури; визначити головні структурні компоненти моделі формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників, розкрити їх сутнісні характеристики та взаємозв'язки.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури з проблеми дослідження.

Результати дослідження.

У сучасній педагогічній науці готовність визначається як інтегративне особистісне утворення, що є регулятором і умовою успішної професійної діяльності вчителя [4]. І. В. Албутова визначає готовність студентів до патріотичного виховання як складне індивідуально-особистісне утворення, що має на меті оволодіння теоретичними, методичними, психолого-педагогічними знаннями та практичними вміннями й навичками організації означеного процесу, сформова-

ність патріотизму, наявність позитивної мотивації до патріотичного виховання учнів [1].

Рівень готовності студента педагогічного вищого навчального закладу до патріотичного виховання визначається такими показниками: сформованість патріотизму; наявність позитивної мотивації до патріотичного виховання учнів; володіння теоретичними та методичними знаннями з патріотичного виховання; сформованість умінь та навиків патріотичного виховання учнів [1].

У процесі розробки авторської методики формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників керувалися тим, що процес навчання визначається як система, що містить такі компоненти:

- **цільовий** – результати засвоєння теми, розділу, цілого навчального предмета. По співвідношенню мети як міри та результату засвоєння можна оцінити ефективність процесу навчання на рівні теми, розділу чи навчального предмета, здійснити корекцію змісту та методів навчання, коли з певних причин мета не досягається в повному обсязі;
- **змістовий** – впливає на конкретизацію цілей навчання і на вибір способів їх реалізації – засобів, методів та форм організації навчальної діяльності учня (студента), стилю спілкування вчителя (викладача) та учня (студента);
- **стимулюючо-мотиваційний** – пронизує всі інші компоненти процесу навчання. Без його реалізації учні (студенти) не приймуть ціль і завдання навчання, оцінка результатів їх діяльності не буде виконувати мотиваційну функцію, до змісту навчання проявлятиметься байдуже ставлення;
- **операційно-діяльнісний** – відбувається взаємодія між суб'єктами навчання [3, с. 70–71].

Методика формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників (Рис. 1), передбачала такі етапи реалізації:

I. Когнітивний етап. Мета – формування в студентів важливості патріотичного виховання; ознайомлення їх із сутністю та змістом, формами, методами, принципами патріотичного виховання, збагачення викладачами власним досвідом з метою ознайомлення студентів з навчальною та виховною педагогічною діяльністю.

Завдання – ознайомлення студентів із сутністю, змістом та структурою патріотичного виховання в системі середньої освіти.

На когнітивному етапі формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників робота зі студентами передбачала такі форми: лекційний виклад матеріалу викладачем, презентації (дисципліни «Вступ до спеціальності», «Теорія та методика фізичного виховання», «Організація та методика спортивно-масової роботи», «Рухливі ігри з методикою викладання», «Професійна діяльність у сфері фізичного виховання» за рахунок введення додаткових тематичних блоків до їх змісту та

спецкурс «Патріотичне виховання молоді на традиціях національної фізичної культури»).

Варто наголосити, що, організовуючи навчальну діяльність, педагог має внутрішньо проектувати її на процес формування особистості з погляду завдань всебічного, гармонійного виховання: якою мірою навчальний матеріал сприятиме формуванню наукового світогляду студентів; яким чином спеціально організована пізнавальна діяльність студентів впливатиме на їх інтелектуальний розвиток, чи допоможе вона оволодінню методами самостійної пізнавальної праці; як виучуваний навчальний матеріал сприятиме становленню професіоналізму майбутнього фахівця; як впливатиме зміст навчального матеріалу на формування почуттів, переконань, естетичних смаків, морально-духовних цінностей та ін. [6].

На когнітивному етапі важливим було оволодіння студентами такими вміннями: аналізувати науково-педагогічну літературу з проблеми патріотичного виховання молодого покоління в діяльності вчителя фізичної культури; визначати роль патріотичного виховання в системі фізичної культури; спостерігати, аналізувати й узагальнювати досвід роботи викладачів з метою вдосконалення власної педагогічної майстерності; засвоювати теоретичний матеріал з метою збагачення знань про сутність, зміст та методи патріотичного виховання старшокласників.

Важливими педагогічними умовами реалізації когнітивного етапу формування готовності є активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів щодо реалізації патріотичного виховання в системі середньої освіти та удосконалення змісту професійної підготовки науковою інформацією щодо патріотичного виховання школярів.

II. Репродуктивний етап. Мета – діяльність студентів, спрямована на їх включення до навчально-виховного процесу за рахунок активної участі на практичних заняттях та проходження педагогічної практики.

Завдання: активізація діяльності студентів на практичних заняттях з дисциплін «Вступ до спеціальності», «Теорія та методика фізичного виховання», «Організація та методика спортивно-масової роботи», «Рухливі ігри з методикою викладання», «Професійна діяльність у сфері фізичного виховання» та спецкурсу «Патріотичне виховання молоді на традиціях національної фізичної культури»; орієнтація студентів на практичну діяльність на місці вчителя фізичної культури в період педагогічної практики.

Означений етап передбачає застосування таких компонентів навчання:

- **змістовий** – діяльність студентів у процесі практичних занять;
- **операційно-діяльнісний** – педагогічна практика.

Змістовим компонентом навчання передбачено такі форми роботи зі студентами: диспути, бесіди, вікторини, опитування підготовки презентацій, проєктів, творчих та показових робіт.

Операційно-діяльнісний компонент передбачав такі форми роботи зі студентами: організаційну, ко-

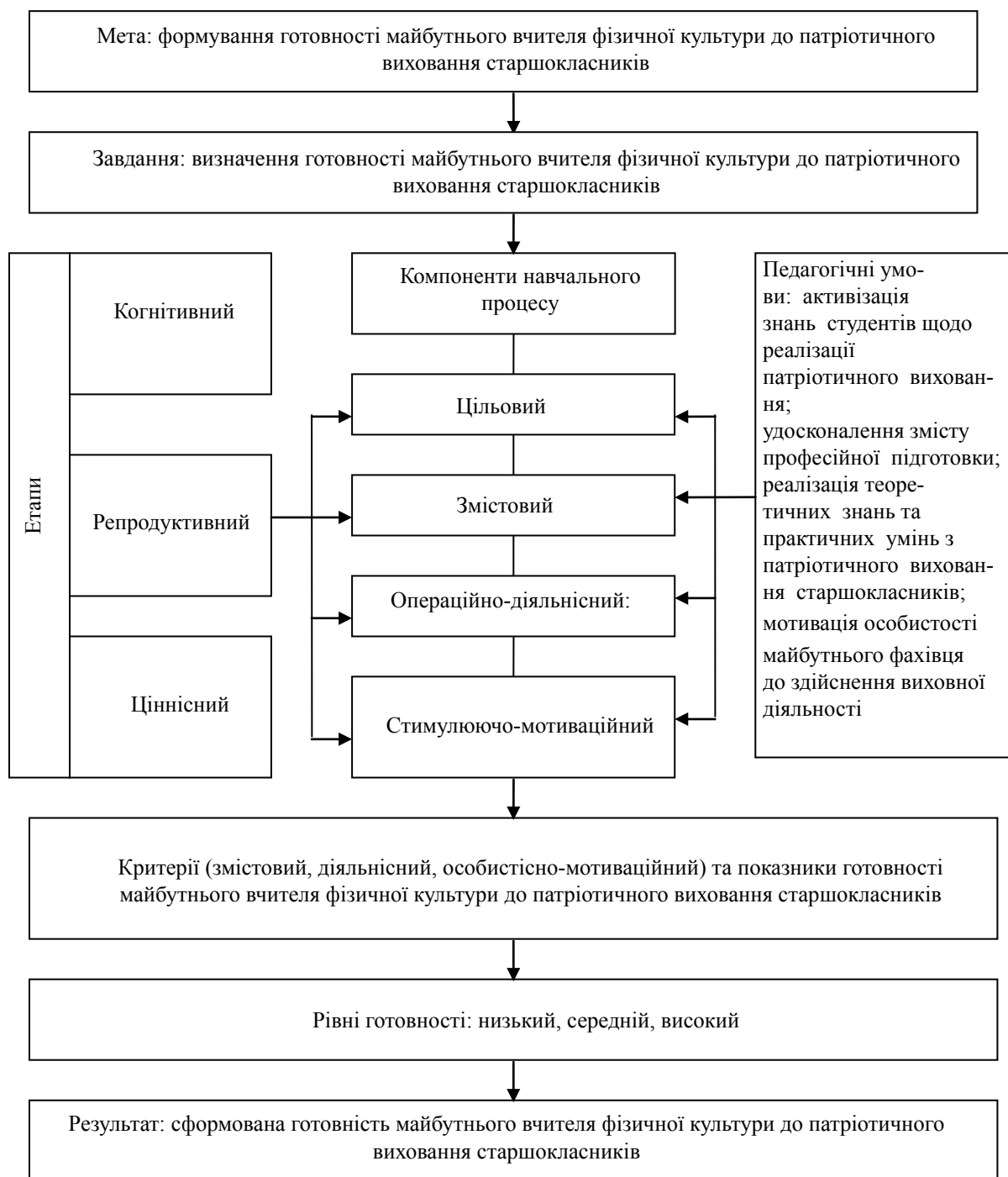

Рис. 1. Модель формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників

лективну, індивідуальну. Доречно наголосити, що успішність проходження педагогічної практики є комплексним показником професійної готовності студента до діяльності вчителя, яка визначається трьома рівнями:

I – рівень сформованості професійно-педагогічних знань, умінь і навиків.

II – рівень осмислення студентами своєї підготовленості до практичної діяльності, визначення чіткої мети, завдань та змісту.

III – рівень професійної спрямованості майбутніх учителів, їх свідомої активності, сформованості ін-

тересу до проведення виховних і спортивно-масових заходів, відповідальне ставлення до виконуваної роботи [2].

У процесі реалізації репродуктивного етапу формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників важливим було оволодіння студентами такими вміннями:

- планувати патріотично-виховну роботу з учнями в урочній, позаурочній та позашкільній діяльності;
- розробляти плани-конспекти, сценарії позакласних виховних заходів;

- створювати проекти, творчі роботи з метою реалізації патріотично-виховного впливу на особистість учня.

Важливою педагогічною умовою реалізації репродуктивного етапу є реалізація теоретичних знань та практичних умінь з патріотичного виховання старшокласників.

III. Ціннісний – формування в студентів ціннісного ставлення до патріотичного виховання.

Завдання ціннісного етапу формування готовності майбутнього вчителя до патріотичного виховання старшокласників – визначення мотивів до патріотично-виховної роботи зі старшокласниками; удосконалення особистісних якостей для реалізації власних виховних можливостей з позицій учителя фізичної культури.

Виокремлений етап передбачає такі форми роботи студентів, як самостійна та науково-дослідна робота, позааудиторна діяльність. Відповідно до навчального плану практична підготовка студентів передбачала написання курсових робіт з теорії та методики фізичного виховання у VII семестрі.

У процесі реалізації ціннісного етапу формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників важливим було оволодіння студентами такими вміннями: удосконалення особистісних якостей шляхом участі в

позааудиторній діяльності та активізації науково-дослідної та самостійної роботи.

Педагогічною умовою реалізації ціннісного критерію є мотивація особистості майбутнього фахівця до здійснення виховної діяльності.

Висновки.

Таким чином, з огляду на матеріал, представлений у статті, готовність майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання визначаємо як складне утворення, інтегральну характеристику особистості, результат теоретичної та практичної підготовки майбутнього фахівця до патріотично-виховної діяльності зі старшокласниками, наявність позитивної мотивації до патріотичного виховання підрастаючого покоління. Вважаємо, що застосування запропонованої методики у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу педагогічного спрямування сприятиме якісній підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання до патріотичного виховання старшокласників.

Перспективи подальших досліджень варто пов'язати з розробкою дидактичного та навчально-методичного забезпечення навчального процесу фахової підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників.

Література

1. Албутова И. В. Формирование готовности к патриотическому воспитанию учащихся у студентов педвуза в процессе педагогической практики : дисс. канд. пед. наук : 13.00.08 / Албутова Инна Владимировна. – Чебоксары, 2009. – 236 с.
2. Балахнічова Г. Формування професійної майстерності майбутнього фахівця фізичної культури : навч.-метод. матеріали для студентів випускних курсів ін-тів фіз. культури / Г. Балахнічова, Л. Заремба. – Луцьк : РВВ Вежа, 2004. – 82 с.
3. Бондар В. І. Дидактика / В. І. Бондар. – К. : Либідь, 2005. – 264 с.
4. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Гавриш Ірина Володимирівна. – Луганськ, 2006. – 46 с.
5. Крайнюк О.П. Взаимосвязь формирования морально-волевых качеств студентов в процессе физического воспитания в колледже с патриотизмом // Физическое воспитание студентов. - 2011. - № 3. - С. - 49 - 52.
6. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
7. Мирошніченко В.І., Ставицький О.Н. Физическое совершенствование и закалывание как составляющая внедрения казачьей педагогики в патриотическом воспитании курсантов-пограничников // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. - 2011. - № 9. - С. - 83 - 86.
8. Мищенко А.А. Оптимизация взаимодействия между школой и детско-юношескими общественными организациями в национально-патриотическом воспитании подростков средствами физической культуры. // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. - 2011. - № 5. - С. - 68 - 71.
9. Шелудешева М.В. Спортивно-вышкільний пластовий лагерь каліновий оберег, как форма физического воспитания молодежи // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. - 2009. - № 10. - С. - 284 - 287.
10. Cojocariu V-M. Petre Țuțea or some Axiological Anchors for a Necessary Patriotic Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2013, vol.76, pp. 204-208. doi:10.1016/j.sbspro.2013.04.099.

References:

1. Albutova I. V. *Formirovanie gotovnosti k patrioticheskomu vospitaniiu uchashchikhsia u studentov pedvuza v processe pedagogicheskoy praktiki* [Formation of readiness for patriotic education of pedagogical university during the teaching practice], Cand. Diss., Cheboksary, 2009, 236 p.
2. Balakhnichova G. *Formuvannia profesijnoyi majsternosti majbutn'ogo fakhivcia fizichnoyi kul'turi* [Formation of professional skills of specialist physical training], Lutsk, RVV Tower, 2004, 82 p.
3. Bondar V. I. *Didaktika* [Didactics], Kiev, Lybed, 2005, 264 p.
4. Gavrish I. V. *Teoretiko-metodologichni osnovi formuvannia gotovnosti majbutnikh uchiteliv do innovacijnoyi profesijnoyi diial'nosti* [Theoretical and methodological basis for the formation of future teachers for innovative professional work], Dokt. Diss., Lugansk, 2006, 46 p.
5. Krajniuk O.P. *Fiziceskoe vospitanie studentov* [Physical Education of Students], 2011, vol.3, pp. 49 - 52.
6. Kuz'mins'kij A. I. *Pedagogika vishchoyi shkoli* [Higher school of pedagogy], Kiev, Knowledge, 2005, 486 p.
7. Miroshnichenko V.I., Stavickij O.N. *Pedagogika, psihologia ta mediko-biologichni problemi fizicnogo viovanna i sportu* [Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports], 2011, vol.9, pp. 83 - 86.
8. Mishchenko A.A. *Pedagogika, psihologia ta mediko-biologichni problemi fizicnogo viovanna i sportu* [Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports], 2011, vol.5, pp. 68 - 71.
9. Sheludsheva M.V. *Pedagogika, psihologia ta mediko-biologichni problemi fizicnogo viovanna i sportu* [Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports], 2009, vol.10, pp. 284 - 287.
10. Cojocariu V-M. Petre Țuțea or some Axiological Anchors for a Necessary Patriotic Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2013, vol.76, pp. 204-208. doi:10.1016/j.sbspro.2013.04.099.
11. Haynes B. History Teaching for Patriotic Citizenship in Australia. *Educational Philosophy and Theory*. 2009, vol.41(4), pp. 424-440. doi:10.1111/j.1469-5812.2008.00430.x.
12. Ide K. The Debate on Patriotic Education in Post-World War II Japan. *Educational Philosophy and Theory*. 2009, vol.41(4), pp.

- sbspro.2013.04.099.
11. Haynes B. History Teaching for Patriotic Citizenship in Australia. // *Educational Philosophy and Theory*. 2009, vol.41(4), pp. 424-440. doi:10.1111/j.1469-5812.2008.00430.x.
 12. Ide K. The Debate on Patriotic Education in Post-World War II Japan. // *Educational Philosophy and Theory*. 2009, vol.41(4), pp. 441-452. doi:10.1111/j.1469-5812.2008.00510.x.
 13. Merry M.S. Patriotism, History and the Legitimate Aims of American Education. // *Educational Philosophy and Theory*. 2009, vol.41(4), pp. 378-398. doi:10.1111/j.1469-5812.2007.00363.x.
 14. Onoprienko O.M. Status indicators of formation of patriotic education of future teachers of physical culture. // *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, 2014, vol.3, pp. 48-52. doi:10.6084/m9.figshare.936967
 15. Splitter L. Identity, Citizenship and Moral Education. // *Educational Philosophy and Theory*. 2011, vol.43(5), pp. 484-505. doi:10.1111/j.1469-5812.2009.00626.x.
 16. Tolen Z., Tulenova S., Assyltaeva E., Aitymbetov N. Formation of Civil and Patriotic Education of Youth in Kazakhstan. // *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2014, vol.116, pp. 4859-4863. doi:10.1016/j.sbspro.2014.01.1038.
 17. Yuen T., Byram M. National identity, patriotism and studying politics in schools: a case study in Hong Kong. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*. 2007, vol.37(1), pp. 23-36. doi:10.1080/03057920601061729.
 18. Zambon K. Producing the German Civic Nation: Immigrant Patriotism in Berlin's World Cup Flag Fight. // *Popular Communication*. 2014, vol.12(1), pp. 1-16. doi:10.1080/15405702.2013.869333.
 19. Zhao S. A state-led nationalism: The patriotic education campaign in post-Tiananmen China. // *Communist and Post-Communist Studies*. 1998, vol.31(3), pp. 287-302. doi:10.1016/S0967-067X(98)00009-9.
 - 441-452. doi:10.1111/j.1469-5812.2008.00510.x.
 13. Merry M.S. Patriotism, History and the Legitimate Aims of American Education. *Educational Philosophy and Theory*. 2009, vol.41(4), pp. 378-398. doi:10.1111/j.1469-5812.2007.00363.x.
 14. Onoprienko O.M. Status indicators of formation of patriotic education of future teachers of physical culture. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, 2014, vol.3, pp. 48-52. doi:10.6084/m9.figshare.936967
 15. Splitter L. Identity, Citizenship and Moral Education. *Educational Philosophy and Theory*. 2011, vol.43(5), pp. 484-505. doi:10.1111/j.1469-5812.2009.00626.x.
 16. Tolen Z., Tulenova S., Assyltaeva E., Aitymbetov N. Formation of Civil and Patriotic Education of Youth in Kazakhstan. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2014, vol.116, pp. 4859-4863. doi:10.1016/j.sbspro.2014.01.1038.
 17. Yuen T., Byram M. National identity, patriotism and studying politics in schools: a case study in Hong Kong. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*. 2007, vol.37(1), pp. 23-36. doi:10.1080/03057920601061729.
 18. Zambon K. Producing the German Civic Nation: Immigrant Patriotism in Berlin's World Cup Flag Fight. *Popular Communication*. 2014, vol.12(1), pp. 1-16. doi:10.1080/15405702.2013.869333.
 19. Zhao S. A state-led nationalism: The patriotic education campaign in post-Tiananmen China. *Communist and Post-Communist Studies*. 1998, vol.31(3), pp. 287-302. doi:10.1016/S0967-067X(98)00009-9.

Информация об авторе:

Леоненко Андрей Васильевич: ORCID: 0000-0001-7687-3041; 380503079177@ua.ru; Сумский государственный педагогический университет; ул. Роменская, 87, Сумы, 40002, Украина.

Цитуйте эту статью как: Леоненко А.В. Методика формирования готовности майбутнього вчителя фізичної культури до патріотичного виховання старшокласників // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 10. – С. 8-12. doi:10.5281/zenodo.10483

Электронная версия этой статьи является полной и может быть найдена на сайте: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/arhive.html>

Это статья Открытого Доступа распространяется под терминами Creative Commons Attribution License, которая разрешает неограниченное использование, распространение и копирование любыми средствами, обеспечивающими должное цитирование этой оригинальной статьи (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.ru>).

Дата поступления в редакцию: 25.04.2014 г.
Опубликовано: 05.05.2014 г.

Information about the author:

Leonenko A.V.: ORCID: 0000-0001-7687-3041; 380503079177@ua.ru; Sumy State Pedagogical University; Romenskaya str.87, Sumy, 40002, Ukraine.

Cite this article as: Leonenko A.V. Methods of formation readiness of the future teachers to the patriotic education of high school students. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, 2014, vol.10, pp. 8-12. doi:10.5281/zenodo.10483

The electronic version of this article is the complete one and can be found online at: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/arhive-e.html>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.en>).

Received: 25.04.2014
Published: 05.05.2014